

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА

Анализ на данните за нотификациите по системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF), свързани с диетични храни, хранителни добавки, усилващи храни, нови храни, добавки в храните и алергени за второто тримесечие на 2018 г. (01.04 – 30.06.2018)

Системата за бързо предупреждение на храни и фуражи (RASFF), която е обща за всички държави членки, е създадена с *Регламент (ЕО) № 178/2002¹*. Системата подпомага държавите членки при действията им, като позволява бърз обмен на информация за рисковете, произтичащи от храни или фуражи и за мерките, които са взети или предстои да бъдат взети за овладяване на тези рискове и има за цел да предостави на контролните органи добре функциониращ инструмент за уведомяване за рискове за здравето на човека, произтичащи от храни или фуражи.

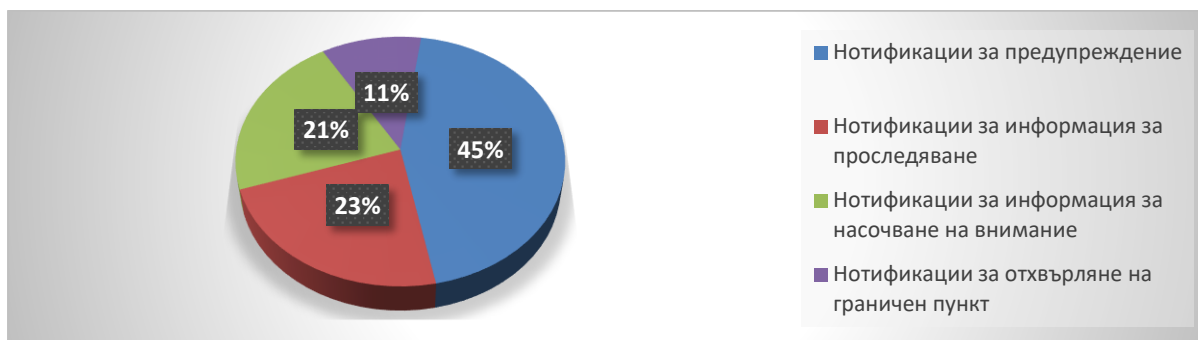
Законовата база за функционирането на системата:

- член 50 от *Регламент (ЕО) № 178/2002*;
- *Регламент (ЕС) № 16/2011 за установяване на мерки за прилагане за Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи*;
- член 30б от *Закон за храните*;
- член 47 от *Закон за фуражите*.

I. Анализ на нотификациите по отношение на диетични храни, хранителни добавки и усилващи храни:

През второто тримесечие на 2018 г. в системата са били обработени общо **60 бр. нотификации (56 бр. за първото тримесечие на 2018г.)**, свързани с диетични храни, хранителни добавки и усилващи храни. От тях **29 бр. (26 бр. за първото тримесечие на 2018 г.)** са нотификации за предупреждение, **15 бр. (16 бр. за първото тримесечие на 2018 г.)** са нотификации за информация, които изискват проследяване, **14 бр. (7 бр. за първото тримесечие на 2018 г.)** са нотификации за информация за насочване на внимание и **2 бр. (7 бр. за първото тримесечие на 2018 г.)** са за отхвърляне на граничен пункт (*Фигура 1*)

¹ *Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 година за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните*

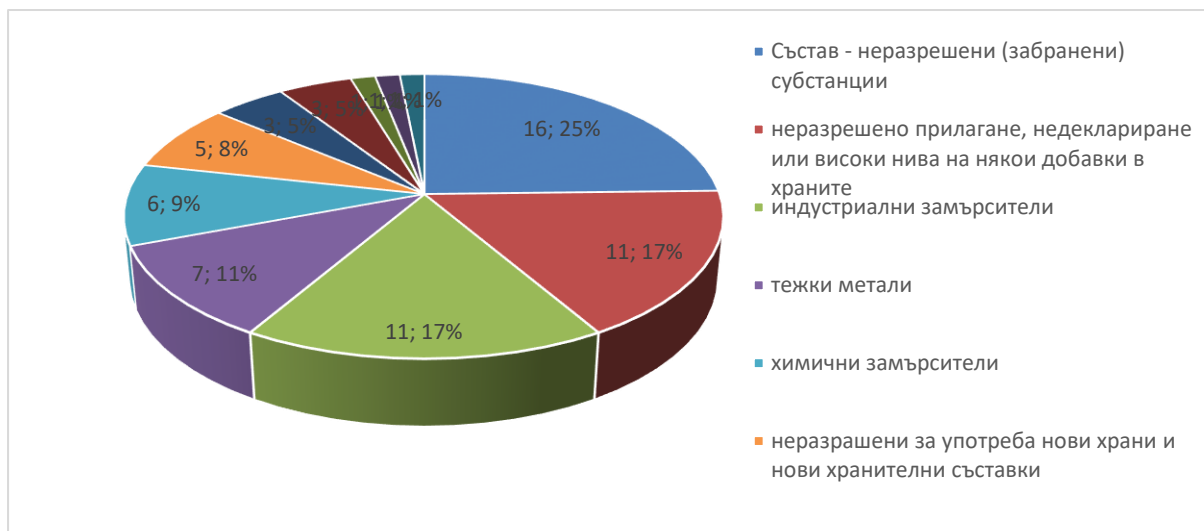

Фигура 1

При **39 случая** (**28 бр.** за първото тримесечие на **2018 г.**), изискващи нотификация, рискът за здравето на хората е преценен, като **сериозен**.

Идентифицирани са следните несъответствия, представляващи риск за здравето на хората (**Фигура 2**):

1. наличие на неразрешени (забранени) субстанции и наднормени нива на някои съставки – **16 бр.**;
2. неразрешено прилагане, недеклариране или високи нива на някои добавки в храните – **11 бр.**;
3. **индустриални замърсители – 11 бр., от които 8 бр. се отнасят до хранителни добавки, съдържащи 2,4 Dinitrophenol (DNP), обект предимно на онлайн търговия;**
4. **тежки метали – 7 бр., като 6 бр. от тях се отнасят до наднормени нива на цинк в хранителни добавки;**
5. **химични замърсители – 6 бр., които се отнасят до неразрешено прилагане на субстанцията натриев хлорит, известна като ММС в хранителни добавки;**
6. **неразрашени за употреба нови храни и нови хранителни съставки – 5 бр.**;
7. **био контаминанти и биотоксини – 3 бр.**;
8. **патогенни микроорганизми – 3 бр.**;
9. **необявяване на съставки с алергизиращо действие – 1 бр.**;
10. **пестициди – 1 бр.**;
11. **чуждотелно замърсяване – 1 бр.**

Фигура 2

По отношение на държавата на произход на нотифицираните продукти, може да се отбележи, че най-голям е дялът на нотификациите, отнасящи се до продукти, произведени в **САЩ (23 бр. нотификации)**. При **8 бр.** нотификации произходът на продуктите е **Китай**. От държавите-членки, като държави на произход, най-често са посочвани **Обединено Кралство (7 бр.)** и **Германия (6 бр.)**. При останалите нотификации, произходът на нотифицираните продукти е Испания и Холандия (по 3 бр.), Полша и Унгария (по 2 бр.) и т.н.

За разлика от предходното тримесечие няма нотификации, при които нотифицираните продукти да са с неизвестен произход.

България е засегната държава по 11 бр. нотификации (2 бр. за първо тримесечие на 2018 г.), като при 9 бр. България е държава на разпространение, а при 2 бр. пратките са преминали през държавата. При 8 бр. нотификации рискът е определен, като сериозен и нотификациите са класифицирани, като нотификации за предупреждение. Останалите 3 бр. нотификации са нотификации за информация, изискващи проследяване. Нотификациите се отнасят до:

- недеклариран сулфит – 4 бр.;
- Solanum nigrum – 2 бр.;
- неразрешени субстанции (sildenafil и медицинския продукт pancreatin) – 2 бр.;
- наднормени нива на цинк – 1 бр.;
- неразрешен натриев хлорит (ММС) – 1 бр.;
- наднормено съдържание на кофеин – 1 бр.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите, касаещи диетични храни, хранителни добавки и усилващи храни, спрямо същия период на 2017 г.

За второто тримесечие на 2017 година, общият брой на нотификациите е **35 бр.** Този брой е значително по-малък от броя на нотификациите за отчетния период (**60 бр.**). Виж.

Фигура 3.

Фигура 3

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2017 г.

През второто тримесечие на 2017 г. България е била засегната по **3 бр.** нотификации, като този брой, сравнен с броя на нотификациите през второто тримесечие на 2018 г. е значително по-малък. Виж. **Фигура 4.**

Фигура 4

Изводи и тенденции:

На базата на проучването на данните от СБПХФ относно диетични храни, хранителни добавки и усилващи храни, за второто тримесечие на 2018г. могат да се направят следните изводи:

1. И през второто тримесечие на 2018 г., се запазва тенденцията, установена при анализа на нотификациите за първото тримесечие, към значителното покачване на броя им, в сравнение със същите периоди на 2017 г. Продължават да преобладават нотификациите за предупреждение, където като цяло рискът е сериозен.;
2. През първото тримесечие на 2018 г. се наблюдават и някои опасности, които не са констатирани през същия период на 2017 г., като индустриални и химични замърсители, като броят на тези нотификации е по-висок в сравнение с първото тримесечие на тази година;
3. Освен значителното увеличение на общия брой нотификации в системата, за България за отчетния период, в сравнение със същия период през 2017 г, както и в сравнение с първото тримесечие на тази година се наблюдава значителен скок на броя на нотификациите, като преобладават нотификациите за предупреждение, при които рискът е определен за сериозен. Наблюдават се опасности, чиято сериозност би трябвало да ангажира вниманието на компетентните органи и да бъде предпоставка за по-строг контрол по отношение на хранителните добавки, включително и тези, които се разпространяват по Интернет;
4. Необходимо е информацията за несъответствията в тези продукти да е достъпна до групите потребители, които редовно използват тези продукти, като спортисти, бодибилдъри, хора със специални хранителни потребности и др.

II. Анализ на нотификациите по отношение на алергени.

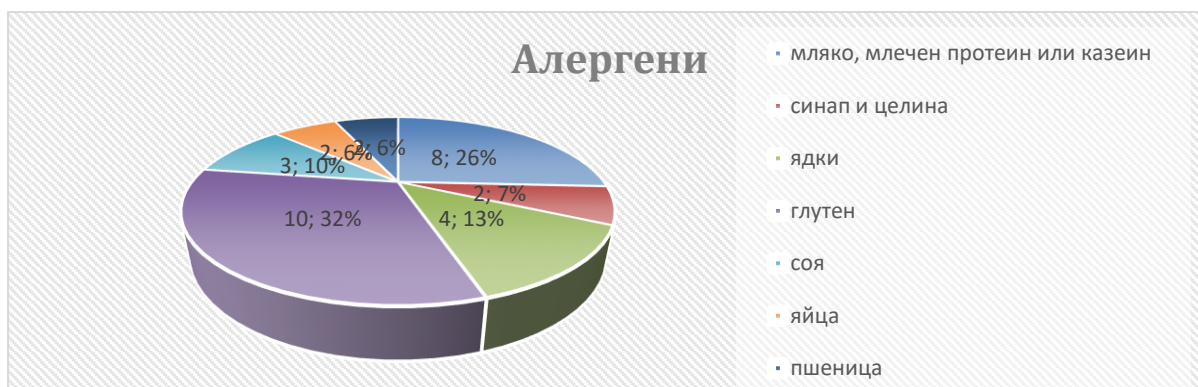
През второто тримесечие на 2018 г. по СБПХФ са обработени **31 бр. (40 бр. за първото тримесечие на 2018 г.)** нотификации, отнасящи до наличие на вещества с алергизиращо действие (алергени), които не са обявени на етикетите на продуктите или са установени в продукти, предназначени за групи потребители, които имат непоносимост към определени съставки (напр. констатиране на глутен в безглутенов продукт и т.н.). От горепосочените нотификации **25 бр. (32 бр. за първото тримесечие на 2018 г.)** са нотификации за предупреждение, **6 бр. (7 бр. за първото тримесечие на 2018 г.)** нотификации са информационни за насочване на внимание, няма нотификации за информация, изискващи проследяване (няма нотификации за първото тримесечие на 2018 г.) и няма нотификации за отхвърляне на граничен пункт, както и през първото тримесечие на 2018 г. В зависимост от степента на риска, както и през първото

тримесечие на тази година при **всичките нотификации рискът е преценен, като сериозен (Фигура 5).**

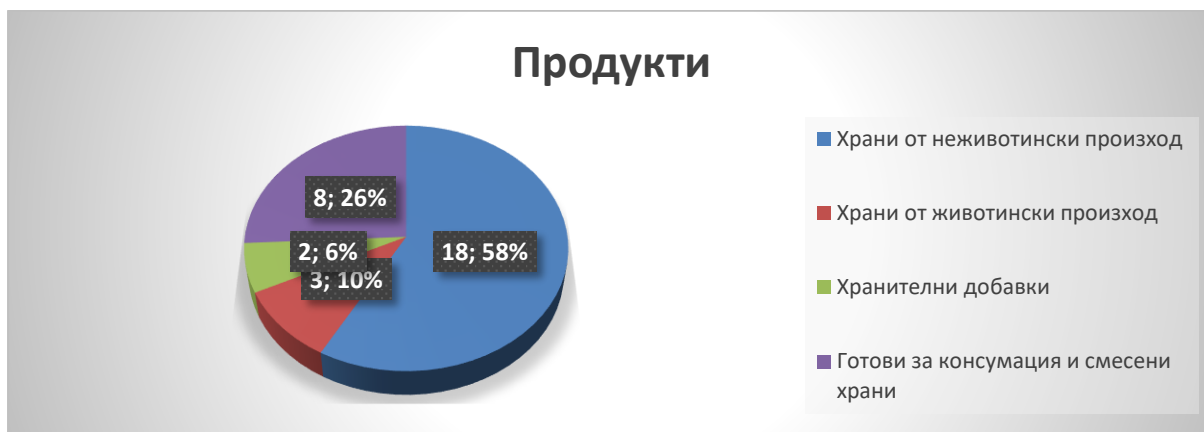
Фигура 5

По отношение на алергизиращите съставки, преобладаващите случаи, изискващи нотификации са свързани с установяване на необявени на етикетите на продуктите мляко и млечен протеин – 8 бр. (14 бр. за първото тримесечие на 2018 г.), ядки или следи от ядки- 4 бр. (9 бр. за първото тримесечие на 2018 г.), соя – 3 бр. (7 бр. за първото тримесечие на 2018 г.), синап и целина – 2 бр. (7 бр. за първото тримесечие на 2018 г.), пшеница – 2 бр. (5 бр. за първото тримесечие на 2018 г.), глутен – 10 бр. (4 бр. за първото тримесечие на 2018 г.), яйца – 2 бр. (4 бр. за първото тримесечие на 2018 г.) (Фигура 6)

Фигура 6

По отношение на нотифицираните храни, най-голям брой нотификации се отнасят за храни от неживотински произход (18 бр.), последвани от готови за консумация и смесени храни (8 бр.), храни от животински произход (3 бр.) и хранителни добавки и добавки в храните (2 бр.) (Фигура 7)

Фигура 7

Нотификации за България: През второто тримесечие на 2018 г. България е засегната по една нотификация, като държава на разпространение (ниито една през първото тримесечие на 2018 г.). Нотификацията се отнася до наличие на глютен в безглутенов продукт.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите, касаещи алергени спрямо същия период на 2017 г.

За второто тримесечие на 2017 година, общият брой на нотификациите е **27 бр.**, което е с 4 бр. нотификации по-малко от нотификациите, подадени през отчетния период (**31 бр.**). Виж. *Фигура 8*.

Фигура 8

По отношение на риска, при всички нотификации за отчетния период, рискът е определен за сериозен, както и през същия период на 2017г.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2017 г.

През второто тримесечие на 2017 г. България е била засегната държава по 1 нотификация, като държава на произход на нотифицирания продукт. През второто тримесечие на 2017 г. също е регистрирана само една нотификация, докато през първото тримесечие на 2018 г. няма нито една нотификация.

Изводи и тенденции:

На базата на проучването на данните от системата RASFF за първото тримесечие на 2018 г. относно алергени, могат да се направят следните изводи:

- 1. През второто тримесечие на 2018 г., в сравнение със същия период на 2017 г. се наблюдава леко повишаване на общия брой нотификации, като рискът и през двата анализирани периода и при всички нотификации е определен, като сериозен;**
- 2. Вземайки предвид сериозността на риска (при 100% от нотификациите рискът е определен, като сериозен), следва да се акцентира върху проблема с некоректното етикетирание на алергените в храните;**
- 3. Въпреки, че България е упомената само в една нотификация за отчетния период, установеното несъответствие при нотифицирания продукт би могло сериозно да застраши здравето на потребителите с непоносимост към глютен, така че етикетирането на алергените би трябвало да е важен акцент от официалния контрол.**

III. Нотификации, свързани с неразрешена употреба на нови храни и/или нови хранителни съставки.

През второто тримесечие на 2018 г. по СБПХФ са обработени **6 бр.** нотификации (**14 бр.** за първото тримесечие на 2018 г.), които се отнасят до неразрешена употреба на нови храни и/или нови хранителни съставки, като от тях **1 бр.** (**2 бр.** за първото тримесечие на 2018г.) са нотификации за предупреждение, **4 бр.** (**7 бр.** за първото тримесечие на 2018г.) са нотификации за информация, които изискват проследяване, няма нотификации за информация за насочване на внимание (**2 бр.** за първото тримесечие на 2018г.) и **1 бр.** (**3 бр.** за първото тримесечие на 2018г.) от нотификациите са за отхвърляне на граничен пункт. Само при една от нотификациите, рискът е класифициран, като сериозен, а при останалите няма решение по отношение на сериозността на риска или той е несериозен.

При по-голямата част от нотификациите, нотифицираните неразрешени хранителни съставки са включени в състава на диетични продукти, хранителни добавки и усилващи храни (5 бр.) и една от нотификациите се отнася до пускане на пазара на ЕС на неразрешена нова храна от Южна Корея.

Нотификации за България:

През второто тримесечие на 2018 г. България не е упомената в нито една нотификация (1 бр. за първото тримесечие на 2018 г.).

Сравнителен анализ за движението на нотификациите, касаещи нови храни, спрямо същия период на 2017 г.

За второто тримесечие на 2017 година, общият брой на нотификациите е **8 бр.**, което е с 2 бр. нотификации по-малко от нотификациите, подадени през отчетния период (**6 бр.**). Виж. *Фигура 9*.

Фигура 9

По отношение на риска, през второто тримесечие на 2018 г., както и през същия период на 2017г., при по-голямата част от нотификациите, рискът е неопределен, и броят на нотификациите, при които рискът е определен като сериозен е малък.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2017 г.

През второто тримесечие на 2017 г., както и през второто тримесечие на 2018 г. България не е била засегната по нито една нотификация.

Изводи и тенденции:

На базата на проучването на данните от системата RASFF за второто тримесечие на 2018г., могат да се направят следните изводи:

1. През второто тримесечие на 2018 г., в сравнение със същия период на 2017 г. се наблюдава понижаване на общия брой нотификации. Значителна разлика

в броя на нотификациите се наблюдава при сравняването на ситуацията през първото и второ тримесечие на 2018 г. През първото тримесечие броят на тези нотификации е значително по-голям отколкото през второто (14/6);

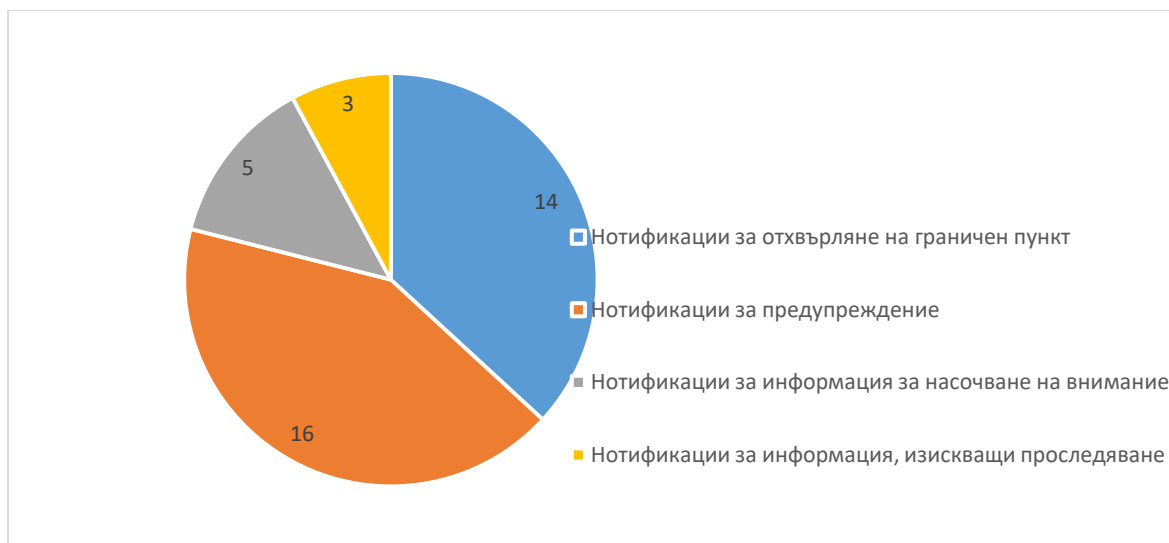
2. По отношение сериозността на риска, при повечето нотификации, рискът не е определен.

IV. Нотификации, свързани с добавките в храните.

Общият брой на нотификациите, отнасящи се до добавки в храните за отчетния период е **38 бр.** (48 бр. за първо тримесечие на 2018 г.). Всички нотификации се отнасят до установена неразрешена или неправилна употреба на добавки, докато през първо тримесечие на 2018 г. от общия брой нотификации, 5 бр. се отнасят до несъответствия, установени в добавки в храни.

При 22 бр. нотификации рискът е определен, като сериозен (7 бр. за първото тримесечие на 2018 г.).

Резултатите за видовете нотификации от RASFF системата относно добавките в храни, са представени на *Фигура 10*. Най-голям е дялът на нотификациите за предупреждение – **16 бр.** (6 бр. за първото тримесечие на 2018 г.), последвано от нотификациите за отхвърляне на граничен пункт – **14 бр.** (21 бр. за първото тримесечие на 2018 г.), следват нотификациите за информация за насочване на внимание, които са **5 бр.** (7 бр. за първото тримесечие на 2018 г.) и нотификациите за информация, изискващи проследяване – **3 бр.** (14 бр. за първото тримесечие на 2018 г.).

Фигура 10

При регистрираните проблеми с безопасността на храните, публикувани в RASFF относно добавките в храни, представлява интерес разпределението на нотификациите по установени рискове и засегнати продукти.

- При нотификациите за отхвърляне на граничен пункт е установено следното:

Част от нотификациите за отхвърляне на граничен пункт се отнасят до плодове (6 броя (14 бр. за първото тримесечие на 2018 г.), в които е установено високо ниво на сулфит. Останалите нотификации се отнасят до различни храни, в които е установено незаконно или неправилно прилагане на оцветители, консерванти и антиоксиданти;

- При нотификациите, издадени на база официален контрол на пазара, собствен мониторинг и др. (нотификации за предупреждение, нотификации за информация за насочване на внимание и нотификации за информация, изискващи проследяване е установено следното:

По-голямата част от нотификациите се отнасят до недеklarиран или твърде високо ниво на сулфит в плодове, органични продукти (хлорела и спирулина), ракообразни и др. – 13 бр. Останалите нотификации се отнасят до високи нива на кофеин в хранителни добавки (5 бр.); оцветители, стабилизатори и подсладителни - 6 бр.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите в системата, спрямо същия период на 2017 г.

За второто тримесечие на 2017 г., общият брой на нотификациите, отнасящи се за добавки в храните е 39 бр. От тях най-голям брой са нотификациите за отхвърляне на граничен пункт (22 бр.), нотификациите за информация за насочване на внимание (10 бр.), последвани от нотификациите за информация, изискващи проследяване (6 бр.) и нотификациите за предупреждение (1 бр.). Виж. *Фигура 11*.

Фигура 11

По отношение на класификацията на риска, през второто тримесечие на 2017 г. при 7 бр. нотификации рискът е определен за сериозен, докато през второто тримесечие на 2018 г., сериозен риск е установен в 22 бр. от случаите, изискващи нотификация.

Нотификации за България

За отчетния период, България е била засегната страна по 5 бр. нотификации (2 бр. за първо тримесечие на 2018 г.). Тези нотификации се отнасят до недеклаиран сулфит в хлорела и спинулина от Китай и високи нива на кофеин в хранителни добавки. И петте нотификации са нотификации за предупреждение с установен сериозен риск.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2017 г.

През първото тримесечие на 2017 г. България е засегната държава по една нотификация, която е за отхвърляне на граничен пункт, изготвена от България. Виж. *Фигура 12*.

Фигура 12

Изводи и тенденции:

На базата на проучването на данните от системата RASFF за второто тримесечие на 2018г. относно добавки в храните, могат да се направят следните изводи:

1. През второто тримесечие на 2018 г., в сравнение с второто тримесечие на 2017 г. се наблюдава **силно покачване на броя на нотификациите за предупреждение**, на фона на общия брой нотификации;
2. При повече от половината нотификации, издадени през второто тримесечие на 2018 г., за разлика от първото тримесечие на 2018 г. и второто тримесечие на 2018 г., **рискът е класифициран, като сериозен**;
3. И през второто тримесечие на 2018 г., както и през първото тримесечие на 2018г. и второто тримесечие на 2017 г. значителен е броя на нотификациите, отнасящи се до недеклаиран сулфит, като през второто тримесечие на 2018 г. освен в

плодове и зеленчуци, несъответствието се открива и при други продукти, като хлорела на прах и спирулина;

4. **За България през отчетния период се откроява факта, че броят на нотификациите е значително по-голям, в сравнение със същия период на 2017г. и първото тримесечие на 2018 г. Освен това всички нотификации за второто тримесечие на 2018 г. са нотификации за предупреждение и рискът е определен, като сериозен.**

Изготвил: д-р Аксиния Антонова – главен експерт в дирекция „Комуникация на риска, обучение и Контактен център“ при ЦОРХВ

02.08.2018 г.